

LUONNOS - Kansalliset perustaitojen osaamismerkkit

DIGITAALISET TAIDOT		
Osaamismerkin nimi - ehdotus	Osaamistavoitteet Opiskelija	Arviointikriteerit Opiskelija
Digitaaliset toimintaympäristöt	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa digitaalisia toimintaympäristöjä ja niiden keskeisiä käyttötarkoituksiaosaa soveltaa digitaalisia työtapoja eri ympäristöissä	<ul style="list-style-type: none">noudattaa monivaiheisia ohjeita toimiessaan digitaalisissa ympäristöissäkäyttää laitteiden perustoimintoja itsenäisestitunnistaa digiympäristöissä käytettyjä termejä ja kuvakkeitatunnistaa tapoja tallentaa ja järjestää sisältöjä digitaalisissa ympäristöissä
Digitaalinen tiedonhaku	<ul style="list-style-type: none">osaa hakea tietoa digitaalisista ympäristöistäosaa arvioida tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta	<ul style="list-style-type: none">käyttää erilaisia hakutapoja tiedonhaussakäyttää hakutermejä tietolähteiden ja tiedon etsimisessäarvioi tietolähteen ja tiedon luotettavuutta
Digitaaliset viestintäkanavat	<ul style="list-style-type: none">osaa käyttää käyttötilanteeseen sopivia digitaalisia viestintäkanaviaosaa tunnistaa vastuullisia toimintatapoja verkkoympäristössä	<ul style="list-style-type: none">valitsee käyttötilanteeseen soveltuvan viestintäkanavankäyttää digitaalisia viestintäkanavia sujuvasti rutiininomaisissa tilanteissanimeää tapoja, joilla toimitaan toisia kunnioittavasti digitaalisissa ympäristöissätunnistaa ei-rakentavia viestintäilmiöitä sosiaalisessa mediassa ja tietää kuinka toimia näihin ilmiöihin törmätessään.
Digitaalinen sisällöntuotanto	<ul style="list-style-type: none">osaa tuottaa yksinkertaista digitaalista materiaaliaosaa jakaa digitaalista sisältöä	<ul style="list-style-type: none">tuottaa itsenäisesti yksinkertaista sisältöä verkkoympäristöönjakaa dokumentteja, videoita ja kuvia digitaalisestitunnistaa tekijänoikeuksien vaikutuksia sisällöntuotantoontietää, mistä löytää tietoa tekijänoikeuksista ja kuvien käytöstä
Digitalisaation vaikutukset	<ul style="list-style-type: none">osaa nimetä digitaalisten työkalujen ja -laitteiden vaikutuksia omaan hyvinvointiinsaosaa nimetä digitalisaation ympäristövaikutuksia	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa digitaalisten laitteiden ja median aiheuttamia fyysisiä ja psyykkisiä haittojatunnistaa tapoja, joilla digitaalisia ympäristöjä voi hyödyntää oman hyvinvoinnin parantamiseksitunnistaa digitalisaation, digilaitteiden ympäristövaikutuksianimeää tapoja, joilla voi parantaa oman digitaalisen käyttäytymisensä ympäristöjalanjälkeä
Digitaalinen turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa turvallisuusriskejä verkossa toimiessaan	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa yleisimpiä tietoturvariskejänimeää eri tunnistautumistapojen eroja ja niiden tietoturvasoja

		<ul style="list-style-type: none">nimeää tapoja, joilla voi suojata omia ja toisten tietoja digitaalisissa ympäristöissä toimiessa
Digitaalisia ratkaisut	<ul style="list-style-type: none">osaa etsiä ratkaisuja digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen käyttöön ja haasteisiin liittyen	<ul style="list-style-type: none">etsii ratkaisuja yleisimpiin häiriötilanteisiin itsenäisestinimeää mahdollisia toimenpiteitä, jos laite rikkoutuu tai katoaavalitsee omaan tarpeeseensa soveltuvan digitaalisen ratkaisun
Digiosaamisen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">osaa edistää omia digitaitojaan	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa kehittämisen kohteita omassa digiosaamisessaantunnistaa tiedon ja tuen lähteitä, joita voi käyttää oman osaamisensa edistämiseenkokeilee itselle uusien digitaalisten ympäristöjen tai palveluiden käyttöä

KESTÄVYYSOSAAMINEN

Osaamismerkin nimi	Osaamistavoitteet Opiskelija	Arviointikriteerit Opiskelija
Arjen ympäristöosaaminen	<ul style="list-style-type: none">osaa toimia ympäristövastuullisesti omassa arjessaan	<ul style="list-style-type: none">luettelee tavaroiden elinkaaren vaiheitakertoo keskeisen sisällön yleisimmistä tuotteiden vastuullisuudesta ja alkuperästä kertovista vastuullisuusmerkeistänimeää keinoja säästää sähköätunnistaa jätteen tai tavaran materiaalin ja kuvaa sen kierrätystavan
Toimiminen yhteisössä	<ul style="list-style-type: none">osaa toimia osana yhteisöjä tai yhteiskuntaa	<ul style="list-style-type: none">nimeää kansalaisyhteiskunnan eri sektoreiden toimijoita ja kuvailee niiden tehtäviä yhteiskunnassaluettelee tapoja toimia vaikuttajana ja päätöksentekijänä yhteiskunnassakuvailee mahdollisuuksiaan vaikuttaa omiin ja lähiympäristönsä asioihin
Kestävä tulevaisuus	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa tapoja edistää kestävää tulevaisuutta	<ul style="list-style-type: none">nimeää materiaalin ja laitteiden käyttöänsä pidentämisen tapojatunnistaa omia kuluttamisen tapoja
Luonto	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa oman roolinsa osana luontoa	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa itsensä ja toimintansa yhteyden osana luontoa, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luontokatoonkertoo keinoja, joilla voi suojella luontoa omassa arjessaan/lähiympäristössään

VUOROVAIKUTUS- JA TYÖHYVINVOINTITAITO

Osaamismerkin nimi - ehdotus	Osaamistavoitteet Opiskelija	Arviointikriteerit Opiskelija
Vuorovaikutus	<ul style="list-style-type: none">osaa toimia vuorovaikutuksessa erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa	<ul style="list-style-type: none">kuuntelee, osallistuu keskusteluun ja kommentoi tarkoituksenmukaisesti, toiset huomioiden ja rakentavastikertoo oman mielipiteensä ja perustelee sen

		<ul style="list-style-type: none">• kuvailee, millaista on kunnioittava vuoropuhelu
Ryhmässä toimiminen	<ul style="list-style-type: none">• osaa toimia ryhmässä yhteisen tavoitteen edistämiseksi	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa moninaisen yhteisön hyödyt• osallistuu aktiivisesti yhteiseen toimintaan• ottaa vastuulleen tehtäviä osana ryhmää• huolehtii oman työskentelynsä etenemisestä• luettelee keinoja parantaa yhteisön toiminnan saavutettavuutta, tasa-arvoisuutta ja kaikille turvallista ilmapiiriä
Palaute	<ul style="list-style-type: none">• osaa hyödyntää palautetta	<ul style="list-style-type: none">• pyytää palautetta omasta toiminnastaan• hyödyntää omasta toiminnastaan saamaansa palautetta• antaa palautetta muille heidän toiminnastaan rakentavasti
Oma toiminta	<ul style="list-style-type: none">• osaa ohjata ja arvioida omaa toimintaansa	<ul style="list-style-type: none">• arvioi toiminnan vaatiman ajan ja osaamisen omalla kohdallaan realistisesti• tekee tehtävän toteutuksen suunnitelman ja toteuttaa sitä tarkoituksenmukaisesti myös muuttuvissa tilanteissa• arvioi omaa toimintaansa ja kehittää sitä tarvittaessa
Turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">• osaa tunnistaa turvallisuutta ylläpitäviä käytäntöjä	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä uhkia ja kuormitustekijöitä omassa toimintaympäristössään• tunnistaa turvaohjeiden merkityksen• tunnistaa, kuinka voi omalla vuorovaikutuksellaan edistää turvallista ilmapiiriä
Hyvinvointi	<ul style="list-style-type: none">• osaa kuvata omaa hyvinvointia ylläpitäviä käytäntöjä	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa elintapojen ja palautumisen merkityksen toimintakyvyilleen• nimeää omaa fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä• luettelee keskeisiä lakeja, sopimuksia ja toimijatahoja, jotka tukevat työntekijän jaksamista työelämässä• tietää, mistä löytää tukea hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämiseksi
OPPIMISEN TAIDOT		
Osaamismerkin nimi	Osaamistavoitteet Opiskelija	Arviointikriteerit Opiskelija
Oma osaaminen	<ul style="list-style-type: none">• osaa tunnistaa osaamistaan, vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan	<ul style="list-style-type: none">• erittelee oppimispolkuunsa vaikuttavia keskeisiä tekijöitä vuorovaikutuksessa ohjaajan kanssa• nimeää henkilökohtaisia vahvuuksiaan ja kehittymistarpeita vuorovaikutuksessa ohjaajan kanssa• nimeää osaamistaan ja sen kehittymistarpeita vuorovaikutuksessa ohjaajan kanssa• nimeää vahvuuksiensa ja osaamisensa pohjalta työ- ja koulutusvaihtoehtojaan vuorovaikutuksessa ohjaajan kanssa

Oma polku	<ul style="list-style-type: none">osaa suunnitella omaa polkuaan	<ul style="list-style-type: none">tietää, mistä etsiä tietoa ja tukea osaamis- tai työpolun suunnitteluuntunnistaa suomalaisen koulutusjärjestelmän perusrakenteen ja omat mahdollisuudet siinäasettaa tavoitteitanimeää ohjatusti omaan motivaatioonsa vaikuttavia tekijöitä
Oma ajankäyttö	<ul style="list-style-type: none">osaa säädellä ajankäyttöään	<ul style="list-style-type: none">suunnittelee arjen ajankäyttöäänlaittaa tehtävät tärkeysjärjestykseentunnistaa sovittujen aikatauluja noudattamisen merkityksentunnistaa ajanhallinnan apuvälineitä
Oma oppiminen	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa oppimisen tapojaan	<ul style="list-style-type: none">kuvaa ohjatusti itseään oppijana ja opiskelijanatunnistaa oppimisvaikeuksien piirteitätunnistaa työtä ja oppimista helpottavia välineitätunnistaa erilaisia opiskelutekniikoita

NUMERO- JA TALOUSTAITOT

Osaamismerkin nimi	Osaamistavoitteet: Opiskelija	Arviointikriteerit Opiskelija
Ostaminen	<ul style="list-style-type: none">osaa hyödyntää matemaattisia taitoja ostotilanteessa	<ul style="list-style-type: none">vertailee tuotteiden ja palvelujen hintojaperustelee ostopäätöksen suhteessa omaan taloudelliseen tilanteeseenselittää osamaksun pääperiaatteetsuorittaa yksinkertaisia päässälaskutoimituksia (yhteen- ja vähennyslasku, kertolasku, pyöristäminen)
Kuluttaminen	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa omia oikeuksiaan kuluttajana	<ul style="list-style-type: none">kertoo kuluttajan oikeuksien pääpiirteistänimeää mahdollisia toimenpiteitä kuluttajansuojaan liittyvissä ongelmatilanteissa
Mittaaminen	<ul style="list-style-type: none">osaa soveltaa pituuden, tilavuuden, pinta-alan ja massan käsitteitä arjessa	<ul style="list-style-type: none">laittaa yleisimmät mittayksiköt järjestykseensoveltaa desimaali- ja murtolukujen käyttöä arjen tilanteissasoveltaa suhdeluvun käsitettä arjessalaskee tilan pinta-alan
Oma talous	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa menojen ja tulojen vaikutuksen omaan taloudelliseen tilanteeseensa	<ul style="list-style-type: none">erittelee menot ja tulot omassa elämäntilanteessaanjärjestää menot tärkeysjärjestykseenvertailee kalliiden hankintojen, esimerkiksi asunto/auto, rahoitusvaihtoehtojahyödyntää apuvälineitä laskutoimituksiin

Säästäminen	<ul style="list-style-type: none">osaa eritellä erilaisia tapoja ja tarkoituksia säästää	<ul style="list-style-type: none">kertoo vähintään kolmen erilaisen säästämistavan eduista ja riskeistätekee omaan tilanteeseensa ja yllättäviin muutoksiin sopivan säästösuunnitelmanlaskee koron vaikutuksen rahasummaan, mukaan lukien korkoa korolle
Palkat	<ul style="list-style-type: none">osaa selittää palkkalaskelman ja verotuksen pääperiaatteet	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa verotuksen pääperiaatteetselittää, miksi ja missä veroprosentin voi muuttaatulkitssee palkkalaskelman pääkohtiasuorittaa yksinkertaisia prosenttilaskuja
Talous	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa kotitalouden suhteen julkiseen sektoriin ja yrityksiin	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa valtiontaloudesta käytettävät keskeiset termit (esim. bruttokansantuote, inflaatio, työttömyysaste)kertoo omaan elämään liittyvistä valtiontalouden päätöksistätunnistaa ympyrä- viiva- ja pylväskaavioiden pääpiirteitäselittää prosentin ja prosenttiyksikön eron
TEKSTITAIDOT		
Osaamismerkkin nimi	Osaamistavoitteet Opiskelija	Arviointikriteerit Opiskelija
Tekstin sisältö	<ul style="list-style-type: none">osaa hakea tietoa itseä kiinnostavista tai itselle tarpeellisista asioista ja palveluistaosaa arvioida tietolähteitä ja tekstiä kriittisesti	<ul style="list-style-type: none">hakee tietoa tarkoituksenmukaisilla hakusanoilla ja valitsee haun tuloksista relevantteja lähteitäkertoo, mikä on tekstin ydinsanomatunnistaa, että erilaisilla tekstiympäristöillä on omia toimintatapoja ja että tekstiä on tarpeen arvioida kriittisestiarvioi mediasisällön välittämän tiedon luotettavuutta ja tarkoituksiperiä tarkistamalla esimerkiksi tekijän ja julkaisuyhteyden, käyttämällä käänteistä kuvahakua sekä vertailemalla tietoa muihin lähteisiin ja perustietoihinsa.
Lukeminen	<ul style="list-style-type: none">osaa tunnistaa lukijan itsessään ja kehittää lukijuuttaanosaa hyödyntää lukemista eri tarkoituksiin	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa, että on erilaisia tekstiympäristöjä ja osaa hyödyntää niitä kehittäessään itseään lukijanaosaa valita itseä kiinnostavaa tai itselle tarpeellista lukemista
Viestintä	<ul style="list-style-type: none">osaa viestiä tilanteen mukaisestiosaa ilmaista ja perustella oman mielipiteensä	<ul style="list-style-type: none">tuottaa tekstilajiin ja tilanteeseen sopivaa tekstiä, esimerkiksi käyttämällä yleiskielisyyttä tai puhekielisyyttä tarkoituksenmukaisesti.tunnistaa kohderyhmän ja ottaa sen huomioon tekstin sisällössä ja esitystavassaarvioi omien julkaisuidensa vaikutuksia ja seurauksiaperustelee mielipiteensä ja esittää sen rakentavasti

		<ul style="list-style-type: none">• ottaa rakentavasti kantaa toisten esittämiin, myös eriäviin, näkemyksiin.
Kirjoittaminen	<ul style="list-style-type: none">• osaa kirjoittaa ymmärrettävää tekstiä, joka täyttää viestinnällisen tarpeen	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa ymmärrettävän tekstin peruselementit• antaa ymmärrettävästi tietoa itsestään• kirjoittaa lyhyehkön ymmärrettävän tekstin